

Rapportage pilotfase

Transitiecoach LVB

Augustus 2018

Rapportage pilotfase

Transitiecoach LVB

Als jongeren 18 jaar worden mogen en moeten zij zelf allerlei keuzes maken op belangrijke levensgebieden zoals werk, zorg en school. Dit is een hele stap, zeker voor jongeren met een LVB. Zij functioneren cognitief of sociaal emotioneel op een jonger niveau, en zijn vaak nog niet in staat om op alle levensgebieden op eigen benen te staan. Dit wordt bemoeilijkt wanneer er daarnaast sprake is van psychische problemen. Tijdige ondersteuning bij de veranderingen die plaatsvinden als zij 18 jaar worden is daarom noodzakelijk.

Aan jongeren en ouders is gevraagd hoe deze jongeren het best ondersteund kunnen worden bij de transitie naar volwassenheid, waar zij het liefst hulp bij hebben en wat zij aan ondersteuning verwachten. Ook zijn verschillende professionals en literatuur geraadpleegd en is er onderzocht welke vergelijkbare begeleiding er al bestaat. Op basis van die informatie is de functie van 'transitiecoach LVB' ontwikkeld. Deze coach heeft de taak om jongeren met een LVB en psychische problemen te ondersteunen bij de veranderingen die ze ondervinden als ze 18 jaar worden.

E-learning

Aangezien de transitiecoach nog niet bestond is een e-learning module ontwikkeld zodat jeugdhulpverleners de belangrijkste vaardigheden leren die nodig zijn als coach. De e-learning is online in ongeveer een dagdeel te doorlopen.

Belangrijke onderdelen van de e-learning zijn de rol als transitiecoach, het signaleren en doorbreken van blokkades in verschillende levensdomeinen en het in kaart brengen van het systeem van de jongere. De toekomstige coach krijgt verschillende handige tools aangereikt. Ook is er aandacht voor een soepele overgang naar de ggz voor volwassenen. Ouders worden door de coach waar mogelijk maar altijd in overleg met de jongere betrokken.

Op www.transitiecoach-lvb.nl is een filmpje te zien met een impressie van de e-learning.

Pilot

Het project Transitiecoach LVB is gestart in september 2017.

Vijf medewerkers van de instellingen Karakter, de Banjaard en Koraalgroep hebben de module gevolgd en werkten in de periode maart t/m juni 2018 met de opgedane kennis uit de e-learning als transitiecoach in hun eigen organisatie. Zij hebben jongeren tussen de 16,5 en 18 jaar oud geworven die zij vervolgens coachten.

In dit rapport geven wij de ervaringen weer van de coaches met de e-learning en in hun functie als transitiecoach. De jongeren die gecoacht werden, zijn benaderd voor een evaluatiegesprek aan het

eind van de pilotfase. Ook werden waar mogelijk hun ouders bevroegd op hun indrukken van dit traject.

Op basis van deze ervaringen is de e-learning op een aantal punten aangepast. Per september 2018 wordt de e-learning gratis beschikbaar gesteld. Daarbij start een verlengde pilotfase met een grotere groep coaches van verschillende soorten organisaties (voor meer informatie zie www.transitiecoach-lvb.nl).

Ervaringen van de coaches met de e-learning

Gedurende de pilotfase zijn de ervaringen van de vijf coaches met de e-learning bijgehouden, bijvoorbeeld aangaande de bruikbaarheid van de tools die in de e-learning zitten. Ook heeft een aantal extra mensen de e-learning doorlopen en de toets gemaakt.

- De e-learning werd inhoudelijk over het algemeen door de coaches positief gewaardeerd.
- De stof en de opdrachten van de e-learning zijn herkenbaar en praktijkgericht. "Opdrachten en voorbeelden zetten je meteen aan het denken en laten je theorie toepassen."
- De extra testers gaven aan dat het ook een meerwaarde heeft dat zij zich door de e-learning bewust werden van hoe je de dingen in de praktijk oppakt.
- In eerste instantie ging de taal in de e-learning te veel uit van cursisten die in een ggz-setting werken. Het is belangrijk om dit te nuanceren zodat de training ook goed aansluit bij ander soort organisaties.
- Het gebruik van de term 'blokkades' riep bij sommigen verwarring op. Uiteindelijk is besloten de term wel te hanteren, met een heldere toelichting.
- Een aantal coaches had moeite met de eindtoets. Een aantal toetsvragen moest worden aangepast en aanvullende informatie toegevoegd. Bij toetsvragen waarbij meerdere antwoorden konden worden ingevuld, is het soms lastig te bepalen of een stelling wel of niet nog bij het antwoord hoort. De vraagstelling is hierop aangepast.

Na afloop van de pilotfase zijn de gewenste aanpassingen en aanvullingen op de e-learning met de makers van de e-learning, GGZ Ecademy en Danae, besproken zodat ze verwerkt konden worden in de definitieve versie.

Ervaringen van de coaches

Gedurende de pilotfase werden de ervaringen van de vijf coaches gemonitord. Zij noteerden op evaluatieformulieren wat er in de afspraken met de jongeren aan de orde kwam, wat daarin goed ging en moeilijk was en welke afspraken zij maakten. De coaches wisselden ook met elkaar ervaringen en tips uit, o.a. tijdens twee intervisiebijeenkomsten en via een WhatsApp-groep.

Positieve ervaringen met de inzet van transitiecoaches:

- De jongeren gaan graag met een transitiecoach aan de slag. Na de eerste kennismaking worden ze vaak wat lossier en vertellen graag. Ze vinden het fijn om op deze manier aandacht te krijgen voor hun ideeën en knelpunten en bereiden zich graag voor op de toekomst zodat ze zelfstandiger zijn zodra ze 18 jaar worden. Naarmate de jongeren de coaches beter leren kennen lijken ze hierin een steeds actievere rol te nemen. Meerdere jongeren kwamen zelf met andere vragen als ze de coach eenmaal hadden leren kennen.
- Sommige ouders zijn wat terughoudend in het vrij(er)laten van hun kinderen. De coaches stimuleren de jongeren om met hun ouders in gesprek te gaan, wat positieve resultaten oplevert. Coach: “Moeder leek zich bewust van het feit dat zij op dit moment erg veel overneemt van cliënt en gaf aan hier de komende weken mee te gaan oefenen.”
- Tijdens de gesprekken met jongeren kom je erachter dat het op andere gebieden ook niet altijd goed gaat, zoals op school. Docenten hadden soms geen idee van de beperking en lopende behandeling van jongeren. Ouders hadden daarentegen het gevoel dat het wel duidelijk was. “Je bent dan dus ook bezig met de omgeving op de hoogte te brengen.”
- Een coach kan een belangrijke meerwaarde zijn op het gebied van de bureaucratische structuren die je tegenkomt. Jongeren haken echt af als ze zich ertoe hebben gezet een instantie te bellen en ze komen terecht in keuzemenu’s e.d. Het is allemaal veel te ingewikkeld. Als coach kan je dan samen doorpakken.
- Collega behandelaars bij Koraal en de Banjaard reageren zeer positief op de inzet van de transitiecoach. Het wordt als een duidelijke meerwaarde ervaren, niet in de laatste plaats omdat de groepsleiders zelf onvoldoende capaciteit hebben voor een-op-een momenten met de jongeren.
- De intervisie en onderlinge uitwisseling tussen de coaches werd als waardevol ervaren. “Het was fijn om de ervaringen/meningen van anderen te horen/ te delen. Mooi om te horen dat er een gedeelde mening is over het feit dat de functie transitiecoach een positief iets is en waar behoefte aan is.”

Aandachtspunten die door de transitiecoaches worden ervaren:

- Werving van jongeren gaat niet vanzelf, vergt tijd en verdient veel aandacht. Een ‘warme overdracht’ van collega behandelaars helpt, maar betekent ook afhankelijkheid van hen daarvoor. Enkel flyers met informatie verspreiden levert te weinig op.
- Jongeren van 16 zijn soms nog totaal niet met hun toekomst bezig en vinden dat ook nog niet relevant, dit vinden hun ouders vaak ook. Coaching moet goed aansluiten op wat de jongere bezig houdt en moet rekening houden met waar hij/zij aan toe is.
- Als het cognitieve niveau van de jongere laag is, is het lastig voor hem of haar de toekomst te bespreken. Het is belangrijk om in de training aandacht te besteden aan verwachtingen t.a.v. jongeren met LVB. Het helpt bijvoorbeeld om gesprekken niet te lang te laten duren, maar een onderwerp tegelijk te bespreken, etc.

- Vermeende concurrentie en/of overlap in taken tussen behandelaar en transitiecoach bij Karakter, waardoor er geen goede samenwerking op gang komt om jongeren te coachen. Het werven van jongeren ging hierdoor erg moeizaam. Uiteindelijk heeft er vanuit Karakter slechts één jongere coaching gehad.
- De ervaring leerde dat het goed werkte om als coach samen met de jongere een (globale) update over het coachtraject te sturen naar de behandelaar. Andersom is het voor een coach soms lastig om geen informatie over de jongere te krijgen, over mogelijkheden en risico's i.v.m. zijn/haar behandeling. Echter, veel jongeren hebben aangegeven dat ze het prettig vinden dat er geen info van de behandelaar naar de coach gaat. Een mogelijkheid is een gesprek met z'n drieën organiseren, als de jongere daarvoor in is.
- De pilotperiode van 4 maanden is erg kort. Omdat je als coach moet opstarten en het werven tijd nodig heeft is de daadwerkelijke coachingsperiode voor veel jongeren maar 2 of 3 maanden. In de eerste plaats is dit voor de jongeren niet prettig. Zij spreken ook hun zorgen uit over hoe het verder moet als het coachen stopt. Ook voor het project zelf is het zonde om niet meer tijd te hebben om ervaringen te verzamelen. Een langere pilotfase had mogelijk voor Karakter positief gewerkt. Aan het eind van het traject waren er collega's die interesse toonden.

Ervaringen van de jongeren

Alle 16 gecoachte jongeren zijn benaderd voor een interview over hun ervaringen in deze pilotfase. Een aantal hebben in tweetallen daarover verteld, eentje in een telefoongesprek, 9 reageerden niet op het verzoek of gaven aan geen interview te willen. De voortgangsverslagen van de coaches leveren ook informatie over hoe de jongeren het coachen ervaren.

- Jongeren geven aan dat zij verschillende dingen met hun transitiecoach kunnen oppakken en bespreken, zoals praktische regelzaken en werk maar ook gezond eten en sport en beweging. Coach: "ze is op mijn advies gestart met gebruik van digitale agenda; voert nu alles in op haar telefoon, inclusief meldingen. Merkt dat dit helpt en zij minder vergeet."
- Het is fijn om aandacht te krijgen en te praten over dingen waar je zelf over wilt praten (en niet moet). Je wordt door de coach gemotiveerd dingen op te pakken (bijvoorbeeld zelf je schooltas inpakken), te proberen, kijken wat je wilt leren (bijvoorbeeld koken). Hierdoor krijg je meer zelfvertrouwen.
- Voor de meeste jongeren heeft het een meerwaarde dat de transitiecoach iemand anders is dan hun behandelaar. "Mijn transitiecoach weet verder niks van mij en dat vind ik prettig." Twee jongeren gaven aan dat het ook wel fijn zou zijn als een persoonlijk begeleider het transitiecoachen op zich zou nemen. "Maar dan wel één met wie je goed kan opschieten". Deze twee vonden het aan de andere kant ook wel weer goed als de coach van buiten kwam zodat je een beroep op hem/haar kan blijven doen nadat je 18 jaar bent geworden.
- Meerdere jongeren gaven aan dat zij het belangrijk vonden zich veilig te voelen bij de coach en alles te kunnen bespreken zonder gevolgen voor de behandeling.
- Enthousiasme blijkt een belangrijke eigenschap van een transitiecoach voor jongeren. Ook het

feit dat de transitiecoach echt tijd en aandacht voor ze heeft, wordt als prettig ervaren. De jongeren voelen zich hierdoor gemotiveerd om stappen te zetten. “De hoofdbehandelaar heeft hier geen tijd voor. Ik zou niet weten wie dat anders met mij zou moeten doen.”

- Het is fijn dat de coach flexibel met tijd omgaat. De ene keer een uur, de andere keer 10 minuten, net wat nodig is. Het is ook fijn om gewoon met je coach te kunnen WhatsAppen.
- Een aantal jongeren gaven aan dat zij het leuk zouden vinden om een keer samen te komen met andere jongeren die een transitiecoach hebben. Ze kunnen wellicht van elkaars stappen leren en ervaringen rondom het 18 worden uitwisselen. Het echte coachen willen ze niet in groepsverband doen, alleen dus de uitwisseling.

Ervaringen van ouders

Aan het begin van de pilot is, waar mogelijk, contact gezocht met de ouders van de jongeren die een coach kregen. Hen is uitleg gegeven over het project, er is nagegaan of zij vragen hadden en er is gevraagd of zij aan het eind weer benaderd mochten worden voor een evaluatiegesprek. Slechts met enkele ouders is zo’n evaluatiegesprek gevoerd. Velen gaven geen gehoor aan de oproep of reageerden later niet meer op contactpogingen. Voor een aantal jongeren die op een groep woonden gold dat zij nauwelijks contact met hun ouders hadden. De voortgangsverslagen van de coaches leveren ook wat informatie over hoe sommige ouders het coachen ervaren.

- De ouders die we gesproken hebben hadden meestal weinig van hun zoon/dochter meegekregen over het coachingstraject.
- Een ouder geeft aan dat ze een transitiecoach wel zou aanraden, zeker voor jongeren die op een groep wonen omdat ouders dan lastiger kunnen helpen.
- Een ouder geeft aan dat zoon het erg leuk vond om met de coach aan de slag te gaan. “Hij neemt van mij niet altijd alles aan, maar als een buitenstaander, zoals als deze coach met iets komt, dan gaat hij er enthousiast mee aan de slag. Het heeft wel echt een positief effect op mijn zoon.”
- Een ouder vertelt de coach dat dochter sinds het coachen weer contact met oude schoolvriendin heeft en zelfstandig per fiets meer activiteiten onderneemt.
- Een van de coaches: “Moeder vertelt dat cliënt uitkijkt naar onze afspraken. Ouders hebben het gevoel dat cliënt steeds meer voor zichzelf begint te denken, eigen meningen begint te vormen en daarmee ook meer los begint te komen van ouders.”
- Een van de coaches: “Ouders geven aan dat zij het traject als waardevol hebben ervaren, maar de duur te kort vonden. Naar hun idee heeft cliënt zich in de afgelopen maanden iets meer los gemaakt van ouders en heeft (kleine) stappen gezet in zelfstandigheid.”

Ervaringen van collega’s van de coaches

Tijdens de pilot is met een collega van Koraal gebeld en met een collega van de Banjaard om van hen te horen hoe zij aankeken tegen de inzet van de transitiecoaches.

- Beiden waren zeer positief over de inzet van de coach en benadrukken dat het belangrijk is dat

de jongeren meer begeleiding krijgen in de aanloop naar volwassen worden.

- Het is prettig dat de coach extra tijd heeft voor de jongeren om samen met hen dingen op te pakken. Zelf komen ze daar onvoldoende aan toe. De coach zoekt ook dingen uit die voor collega's nuttig zijn, zoals de sociale kaart, tips over arbeidstrajecten etc. "Niemand werkt zo outreachend. Soms kunnen we wel even een telefoontje doen of iets uitzoeken maar de werkdruk is hoog en de prioriteit ligt bij de therapie of behandeling."
- Soms is het lastig te bepalen waar de grens ligt tussen de taken van een behandelaar en een coach. Het is belangrijk om hierover onderling in gesprek te blijven, zodat je niet in elkaars vaarwater terecht komt.

Andere bevindingen en overwegingen

- De transitiecoach is in dit project opgezet als aparte functie; een coach met kennis van LVB en psychiatrie die apart wordt ingezet van de behandelaars. Het blijkt echter dat er professionals zijn die deze coachingstaken wel als onderdeel van hun werk beschouwen, los van de vraag in hoeverre zij daar voldoende tijd voor kunnen vrijmaken. Dit verschilt per organisatie maar lijkt meer te gelden voor orthopedagogische behandelcentra. In die gevallen kan de e-learning worden ingezet voor verdieping van coachtaken binnen bestaande functies, specifiek gericht op de transitie naar volwassenheid.
- De ervaring met de weerstand op de inzet van de transitiecoach bij Karakter is een belangrijk leerpunt. De toelichting op de rol van de transitiecoach binnen een organisatie heeft aandacht nodig, hoe die ook zal worden ingevuld. Duidelijk commitment en enthousiasmeren van professionals vanuit het management is belangrijk (blijkt ook uit literatuur). En vooral: ruimte om samen te bepalen waar de jongeren het best mee geholpen zijn. Mogelijk helpt het als wij goede ervaringen met 'transitiecoaching' kunnen laten zien, de meerwaarde die ook collega's ervaren. Daarnaast wordt in de handleiding bij de e-learning extra aandacht besteed aan de uitleg over de inzet van transitiecoaches binnen de organisatie en communicatie hierover met collega's.

Resultaat en vervolg

Het oorspronkelijke project Transitiecoach LVB is eind augustus 2018 afgerond. Er is een e-learning ontwikkeld, 5 coaches hebben een pilotfase doorlopen en zowel de e-learning als het werken als transitiecoach LVB is geëvalueerd. De e-learning is herzien naar aanleiding van de pilotfase en wordt gratis beschikbaar gesteld door het Kenniscentrum. We zullen actief onder de aandacht brengen dat de e-learning beschikbaar is en wat hij organisaties te bieden heeft.

Uit de evaluatie van de pilotfase blijkt dat de meerwaarde van de inzet van een transitiecoach groot is. De jongeren hebben er wat aan gehad, zowel op praktisch gebied (ze hebben met de coach stappen gemaakt op het gebied van school, werk, e.d.) als meer relationeel: ze waardeerden het dat er tijd en aandacht was voor hun ideeën, dromen en mogelijkheden. De coaches waren alle vijf overtuigd van de meerwaarde die zij konden brengen (ook degene die uiteindelijk geen jongere heeft

kunnen coachen). Ook alle overige betrokkenen en anderen die wij over dit traject spraken hebben zich positief uitgesproken over het concept. Uitzondering daarop vormt de aarzeling die de coaches bij Karakter bij collega's ondervonden waardoor het werven van jongeren niet goed liep.

Met de stuurgroep hebben wij geconcludeerd dat het een waardevol traject is dat zeker een vervolg verdient. Behalve het beschikbaar stellen van de e-learning, willen wij verkennen op welke manier het transitiecoachen het beste bij verschillende soorten organisaties vorm kan krijgen. Daartoe wordt een tweede pilotfase uitgevoerd.

Daarin onderzoeken we wat de mogelijkheden zijn voor stevige en bredere implementatie van het 'transitiecoachen'. Een grotere groep transitiecoaches van verschillende soorten organisaties zal gedurende een pilot van 10 maanden (september 2018 t/m juni 2019) aan de slag gaan. De ervaringen met verschillende vormen van transitiecoachen worden verder verkend. Daarmee zullen wij meer duidelijkheid kunnen geven over de mogelijke toepassingen en over wat er nodig is in het creëren van ruimte binnen de taken van jeugdhulpverleners om specifiek aandacht te besteden aan de voorbereiding op de overgang naar volwassenheid van de jongeren die dat zo hard nodig hebben.

Veer informatie over dit traject zie www.transitiecoach-lvb.nl.

Samenwerking

In het project Transitiecoach LVB werkte het Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie samen met de volgende partners:

- Karakter
- Hogeschool Rotterdam
- MFC De Banjaard
- Landelijk Kenniscentrum LVB
- Koraalgroep
- GGZ Ecademy / Danae
- LFB

